

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Андрей Даниел

за

Докторска дисертация към катедра „Реставрация“ – Факултет за приложни изкуства на НХА – София, на докторанта Бисер Янков Лазаров,

с научен ръководител проф. Григори Григоров, на тема „Обучението на реставраторите по живопис (Етика и мотивация, методи и жанрове) .

Уважаеми колеги,

Дисертационния труд, който днес разглеждаме се състои от: 173 стр. основен текст, 6 стр. литературни бележки и 20 страници библиография. Освен това към труда са приложени две папки. Приложение 1 се състои от 20 стр. цитати, подкрепящи постулатите, приети като общоевропейски принципи в контекста на Болонския процес. Приложение 2 е папка с илюстративен материал който показва успешни косервационно-реставрационни процеси на живописни и стенописни обекти. И накрая изготвения от докторанта автореферат от 41 стр.

На 30.05.2014г. е проведена вътрешна защита на дисертационния труд на Бисер Лазаров в катедра „Реставрация“. С протокол номер 154 от същата дата е документирано катедреното обсъждане на докторската дисертация. Оценките са положителни и мнението на всички изказали се е, че трудът е дисертабилен и притежава приносен характер в теорията и практиката на обучението по живопис в специалността „Реставрация“.

Кандидатът Бисер Янков Лазаров е роден на 05.10.1963г. Завършва последователно художествената гимназия в София през 1982г. и магистър на НХА – през 1989г. От 1994 до 2003 пребивава и активно се занимава с творческа дейност като представя над 10 самостоятелни изложби-живопис, в Скандинавските страни: Норвегия и Швеция.

След завръщането си участва в редица изложби в България и през 2009 е поканен в катедра „Реставрация“ като редовен преподавател. Активно участва в реставрационните работи в църквата и други обекти на Рилския манастир, в колектив с доц. Тъпанов от 2008-2013г. Участвал е и в колективите ръководени от проф. Л Прашков за реставрацията на катедрален храм „Св. Троица“-Русе; проф. Гр. Григоров – джамията в Разград, храм „Св. Илия“ – Княжево. Работил е над консервацията и реставрацията на много произведения на Владимир Димитров-Майстора, Стоян Венев, проф. Асен Василиев, Кирил Цонев и др., притежание на Кюстендилската художествена галерия. Понастоящем живее и работи в София.

Избраната от докторанта тема е изключително актуална за обучението на студентите по реставрация и консервация. Макар това обучение и насоките му да не са откритие на г-н Лазаров, поднасянето им така аналитично и подробно структурирано, внасят ново качество и откриват логична възможност да се развие тезата за етиката на тази специфична дейност.

Още със запознаването със структурата на дисертацията, прави впечатление многоаспектното излагане на проблемите. Без да съм специалист точно в тази област, съм респектиран от подробното, почти скруполюзно навлизане в множеството специфики на специалността – от всестранната образованост през техническите и артистични възможности до етичната проблематика възникваща в практиката на реставраторската дейност.

Както би трябвало, още във въведението докторантът изяснява и уточнява терминологичния си апарат, дава тълкувание на съкращения и абривиатури, набелязва задачите които си поставя с настоящия труд. Следва литературен обзор, в който се цитират трудове на колеги и други специалисти занимавали се с различни аспекти на специалността и имащи отношение към темата на дисертацията.

Самият труд е структуриран в 4 глави в които последователно се изследват и изясняват, както вече казах, многото аспекти на проблема – обучение на реставраторите по живопис. Специално внимание е отделено на етическия аспект, от една страна и методите и жанровете, които според докторанта са необходими в образователния процес.

Още в първата глава Лазаров поставя глвния, според мен, въпрос, за етиката в реставраторската дейност и професия въобще. За отговорността пред днешното и бъдещо време, за автентичността на съхранените обекти и за степента и начина на намеса на реставратора.

Отчитайки сложната същност на паметниците на културата, авторът стига съвсем логично до интерпретиране на техническите, историческите, смисловите и етическите аспекти и тяхното вплитане в образователния процес. До колкото реставраторът се явява най-компетентния агент в процеса, неговите лични решения, избор на научно-техническо и творческо поведение са от решаващо значение за съхраняването на автентичността на обектите. Това е огромна лична отговорност и съвсем естесвено във 2 глава се поставят проблемите с нормите и дефинициите, методите и начините на обучение до които гилдията консесосно стига в динамиката на развитие на професията. Подробно, но в същото време стегнато и ясно са изложени различните нива и посоки в теоритичното и практическо обучение, методите в конкретното преподаване на живописиста, начините за анализ на обектите. Експериментирането с материали и техники, според автора, дава възможност на студентите да изследват и анализират конкретни свойства на инструментариума си, обогатявайки теоритичните си познания и практиката си.

По нататък, в 3 глава дисертантът се занимава изцяло с научно-теоритичната основа в разбирането на цвета и неговото възприемане. Примерът с Нютон и Гьоте, сравняването на двата подхода към проблемите на цвета дават убедителна представа за сложната задача на съвременната реставрационна дейност. Чисто научно физическият подход на Нютон от една страна и физико-психологическият на Гьоте от друга очертават широкия диапазон в разбирането на цвета имащо отношение към съхраняването на автентичното въздействие на обектите. С подобна структура са изложени всички подтеми в 3 глава – от научна и физикооптична гледна точка до психологическото въздействие, подчинено и обогатено със смислово-сюжетната същност на произведението. В тази глава Лазаров като че ли в най-висока степен обрисова и доказва двойствената същност на реставрацията – строго научна и в същото време художествено творческа.

В 4 глава на труда докторантът изброява и дава подробна характеристика на преподаваните в катедра „Реставрация“, жанрове и техники по живопис. Навлизането в дълбокото професионално познание и може да минава съвсем логично и естествено през психо-физическия процес на личната работа в материал. Опознаването на епохи и стилове, автори и специфичните им техники се осъществява чрез решаване на проблемите в класическите жанрове на натюрморта, пейзажа, портрета и голото тяло. В тях са концентрирани и фундаменталните проблеми на стил, техника, епоха и лично авторство. Дисертантът описва различни методически прийоми, чрез които работата в съответните жанрове помага в професионалното изграждане на обучаваните.

В заключителната част на текста, докторанта Лазаров много синезирано и категорично обобщава основната мотивация на реставратора, а именно неговия интерес към историческите процеси, естетическото му чувство и нравствения дълг към художественото наследство – много точно и изразяващо културологичната база на тази професия. Сложната интердисциплинарна същност на реставрацията като дейност налага

обучението и заниманията както с наука, така и непосредственото участие в творческия процес чрез обучението по живопис.

Като рецензент на този текст, моята компетентност стига, единствено до напълно положително становище по изложените тези и защитата им и съвсем убедено предлагам висока оценка за написаното. Според мен това означава, че кандидатът напълно заслужава да му бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“.

октомври 2014

София

проф. Андрей Даниел